

EEB
European
Environmental
Bureau

MEZŐGAZDASÁG ÉS KLÍMAVÁLTOZÁS

Az élelmiszertermelés nemcsak életünk meghatározó része, de a jelenlegi környezeti válságban is központi szerepet játszik. A globális élelmezési rendszer, a farmtól az asztalig, felelős **a Világ üvegházhatású gázkibocsátásának (ÜHG) közel 25-30%-áért.**

Az Európai Unióban, az élelmiszertermelés - a mezőgazdasági termelés kapujáig - önmagában felelős **a nettó ÜHG-kibocsátásunk legalább 15%-áért**, azonban ez nem foglalja magában az állattartásból és egyéb mezőgazdasági ráfordításokból származó jelentős kibocsátást, amelyekkel évente számolnunk kell. A bizonyítékok egyértelműek, a

társadalmi nyomás pedig egyre nő: mielőbb változtatnunk kell az élelmiszertermelési és -fogyasztási szokásainkon annak érdekében, hogy megelőzzük az éghajlatváltozás katasztrofális következményeit.

Ez azért is kritikus, mivel a stabil éghajlat a mezőgazdaságnak is alapját képezi. A magasabb hőmérséklet és a gyakoribb szélsőséges időjárási jelenségek már most is jelentős károkat okoznak az európai gazdáknak. Jó hír viszont, hogy sok megoldáshoz épp a termelők jelentik a kulcsot. Rengeteg agronómiai gyakorlattal és technológiával rendelkeznek a klímaváltozás enyhítéséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz. A Közös Agrárpolitikának (KAP) meg kell könnyítenie és fel kell gyorsítania a reziliens és alacsony károsanyag kibocsátású élelmiszertermelésre való áttérést.

AZ ÉLELMISZER- TERMELÉSÜNK KARBON- LÁBNYOMA

A szántóföldekből és gyepterületekből származó kibocsátás (LULUCF)

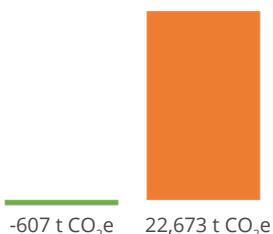
A mezőgazdasági területek képesek elnyelni a légkörbe bocsátott szén-dioxidot és megfelelő művelés esetén a talajban és a növényekben elraktározni azt.

Ennek ellenére az EU szántóföldjei és gyepterületei jelenleg nettó kibocsátók. A túllegeltetés, szántás és a talaj romlása csökkenti a talaj képességét a szén tárolására.

Esettanulmány Állandó gyepterületek

A gyepterületek képesek szén-nyelőként működni, mint Franciaországban, vagy lehetnek nettó kibocsátók, mint Németországban; a művelésüktől függően.

Franciao. Németo.

Más ágazatokban elszámolt kibocsátások

A nitrogén műtrágyák gyártásából (ipar) és a gépek/járművek üzemanyag-égetéséből (energia) származó kibocsátás szintén közvetlenül köthető az élelmiszertermeléshez.

De még így is vannak olyan további kibocsátások, mint például a gépgyártásból vagy a melegházak fűtéséből származók, amelyeket nehezebb megbecsülni és így nem is mindig kerülnek elszámolásra.

Elpazarolt kibocsátások: élelmiszer-hulladék

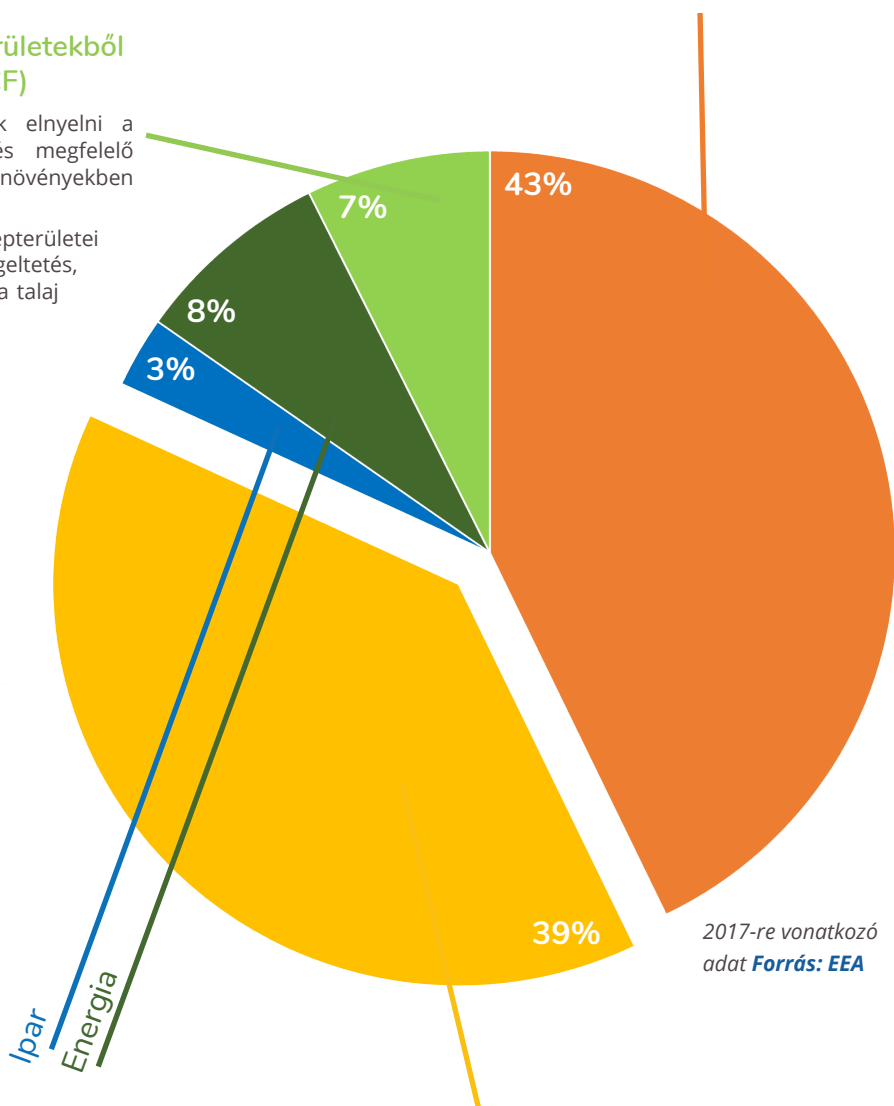
A mezőgazdasági területeken keletkező élelmiszer-hulladék szintén meghatározó problémát jelent, hiszen **bizonyos termények közel 30%-a nem is kerül piacra**. Ez azt jelenti, hogy olyan élelmiszer megtermelése emészt fel jelentős mennyiségű erőforrást és nyersanyagot, valamint bocsát ki ÜHG-t, amely végül nem kerül fogyasztásra.

Az élelmiszer-hulladék csökkentése a mezőgazdasági termelésben, illetve az ellátási lánc mentén kulcsfontosságú az élelmiszer-termeléshez köthető ÜHG kibocsátások csökkentése érdekében.

A mezőgazdasági ágazat kibocsátásai

A mezőgazdaságnak tulajdonított kibocsátásokat elsősorban az állattenyésztésből és a műtrágyahasználatból származó metán és dinitrogén-oxid jelentik.

Mivel ezek biológiai folyamatokból származnak, így bizonyos mértékig az élelmiszertermelés velejárói. Azonban jelentős mértékű csökkentésük így is lehetséges, sőt elengedhetetlen.

2017-re vonatkozó
adat **Forrás: EEA**

Rejtett kibocsátások: állattakarmány behozatal

Az intenzív állattartás erősen támaszkodik harmadik országból származó takarmány behozatalára, ahol a szója monokultúrák erdőirtáshoz és talajromláshoz köthető, további szén-dioxid kibocsátást eredményezve.

2004-ben az állattakarmány-behozatok körülbelül **39%-át tették ki az élelmiszertermelésből származó kibocsátásnak**.

A MEGOLDÁSOK A KEZÜNKBEN VANNAK

A haszonállatok számának csökkentése Európában és a gazdálkodók segítése az átmenetben

Technológiai megoldások és a hatékonyság növelése képes csökkenteni az állattartásból származó ÜHG kibocsátást, **de a szükséges ugrásszerű javulást nem tudja elérni.** A bizonyítékok egyértelműek, **a termelés szintjének csökkentésére** van szükség, például a haszonállatok számának csökkentésével, az étkezési szokások megváltoztatásával, különösen a hús- és tejtermék-fogyasztás csökkentésével, amely jobb egészséghoz és csökkentett ÜHG kibocsátáshoz is hozzájárulhat.

Az EU-nak támogatnia kell a gazdálkodókat az intenzív állattenyésztésről extenzív rendszerekre való áttérésben, kevesebb, de jobb minőségű húst, tejet és tojást termelve, illetve az állattakarmányt illető önellátás elérésében. Mindezt meg lehetne valósítani a KAP befektetési alapjából származó áttérési kifizetésekkel vagy ágazat-specifikus támogatásokkal, kapcsolódva a gazdaság áttérési terveihez, amelyek kidolgozásában külső szolgáltatóktól segítség vehető igénybe.

Agroökológiai gazdálkodási gyakorlatok EU-szintű alkalmazásának népszerűsítése

Az intenzív mezőgazdaság hozzájárul a talaj eróziójához és romlásához. Ilyen körülmények között, a talaj nettó CO₂ kibocsátó forrás és műtrágyákra, illetve növényvédőszerekre szorul produktivitásának fenntartása érdekében.

A KAP-nak integrálnia kell a talajegészséget és termékenységet elősegítő agroökológiai gyakorlatokat. Szükséges a hüvelyes növényekkel történő vetésforgó, táji elemek használatának és az anyagfelhasználás csökkentésének előmozdítása és promótálása. Ez lehetővé teszi majd a mezőgazdasági talajok szénmegkötési képességének növelését, illetve a gépekből és műtrágya-gyártásból származó kibocsátások csökkentését.

Tápanyaggazdálkodási jogyakorlatok érvényesítése

Jelenleg a műtrágyák túlzott használata jellemző: **az EU mezőgazdasági területei átlagosan 51 kg nitrogéntöbblettel bírnak hektáronként,** ezzel levegő- és vízszennyezést, illetve ÜHG kibocsátást okozva. A KAP-nak előírnia és támogatnia kellene a gazdák optimális tápanyaggazdálkodási gyakorlatát, a gazdálkodás szintjén és helyi együttműködésekön keresztül egyaránt.

Állandó gyepterületek védelme és kezelése az éghajlatért és a biológiai sokféleségért

A gyepterületek extenzív állattenyésztési rendszerek részeként történő védelme **jelentős kibocsátáscsökkentési potenciállal rendelkezik.** Ehhez az állandó gyepterületek szántásának vagy átalakításának teljes betiltására, a táji jellegzetességek, mint a fák és sövények, védelmére és megerősítésére van szükség. Fontos továbbá az állatállomány sűrűségének korlátozása a biológiai sokféleség követelményeivel összhangban, azok Európai Bizottság általi hatékony betartatása mellett. Mindez jelentős nyereséget jelent a széntárolás, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, illetve a biológiai sokféleség és a talaj védelme szempontjából.

Vizes élőhelyek, tőzegesek és erdők megőrzésének biztosítása és helyreállításuk finanszírozása

A szénben gazdag talajjal rendelkező vizes élőhelyek és tőzegesek, valamint az erdők megőrzése és helyreállítása **hozzájárulnak a szén-dioxid megkötéshez** és éppen ezért lenne szükséges, hogy a KAP-finanszírozás révén megfelelő támogatásban részesüljenek.

Gazdálkodók segítése a változó éghajlathoz való alkalmazkodásban egy reziliens és diverz mezőgazdasági szektor kiépítésével

A fenti szakpolitikai megoldások végrehajtása elősegíti majd az EU mezőgazdaságának ellenállóbbá válását változó éghajlatunkkal szemben. A KAP-nak továbbá fontos szerepe van abban, hogy összekapcsolja a termelőket és a fogyasztókat egy körforgásos és szolidáris gazdaságon keresztül, amely előnyben részesíti a helyi piacokat és a szezonális termékeket, illetve támogatja a helyi gazdasági fejlődést. Mindez felpozícionálja majd a vidéki területeket és lehetővé teszi, hogy a gazdálkodások jobban tudjanak alkalmazkodni a gazdasági és éghajlati sokkokhoz.

A KLÍMA-, KERESKEDELMI ÉS AGRÁRPOLITIKÁK INTEGRÁLÁSA

Nemzetközi éghajlatpolitikai kötelezettségvállalásaink teljesítéséhez **“gyors, hosszútávú és példátlan változásokra van szükség a társadalom minden területén”**. Ez csak úgy érhető el, ha minden szakpolitika és gazdasági ágazat hozzájárul az éghajlati célkitűzésekhez, beleértve a kereskedelmet és a mezőgazdaságot is.

Az élelmiszer- és mezőgazdasági termékek kereskedelmének biztosított hozzájárulása az EU-s és globális éghajlati célok eléréséhez

Az EU kereskedelmének hozzá kell járulnia az alacsony szén-dioxid kibocsátással járó termékek előállításához és fogyasztásához. Ez, első lépésként, megköveteli robusztus előírások elkészítését a mezőgazdasági behozatalokhoz köthető ÜHG kibocsátások nyomon követésére; majd annak biztosítását, hogy ezek nem növelik fogyasztásunk szénlábnyomát, az Unió termeléséhez viszonyítva.

A KAP “éghajlati ráfordításainak” garantált hozzájárulása a hatékony ÜHG kibocsátáscsökkentéshez

Az Európai Bizottság arra irányuló célkitűzése, hogy a 2021-2027-es költségvetésben az EU kiadásainak 25%-a hozzájáruljon az éghajlatpolitikai célkitűzésekhez, lehetőséget nyújt messzemenő változások finanszírozására.

Az éghajlati kiadások értékeléséhez használt módszertannak azonban robusztusnak, eredmény alapúnak és átláthatónak kell lennie. Noha a 2014-2020-as költségvetésben az éghajlati kiadások 52%-a a KAP-ból származott, ugyanebben az időszakban a mezőgazdaság ÜHG kibocsátása jelentősen megnőtt. Az Európai Számvevőszék **erősen kritizálta a jelenlegi nyomkövetési módszertant**. Felül kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy csak tudományos alapú klímamitigációs és -alkalmazkodási tervek fordított támogatást számolhassanak el ‘éghajlati kiadásként’.

Minden uniós támogatás és szakpolitika összehangolása az éghajlati célkitűzésekkel

Az EU politikái és nemzeti tervei még mindig tartalmaznak inkohereus és káros ösztönzőket, amelyek aláássák az éghajlati célok érdekében tett erőfeszítéseket. Az ‘éghajlatváltozási politikák érvényesítésének’ meg kell haladnia az éghajlati kiadások 25%-os mértékét: a politikai döntéshozóknak biztosítani kell, hogy minden szakpolitika és kiadás összhangban legyen az éghajlatváltozással kapcsolatos kötelezettségvállalásokkal. Ez többek között azt jelenti, hogy a mezőgazdaságnak és az éghajlatnak mind EU-s, mind nemzeti szinten össze kell kapcsolódnia: a KAP, a nemzeti Stratégiai Tervek, a Nemzeti Energia- és Klímatervek, valamint a Vidékfejlesztési Tervek együttes munkája szükséges a közös célok elérése érdekében.

KÖZÖSERŐVEL, EREDMÉNYESEN AZ ÉGHAJLATÉRT ÉS A BIODIVERZITÁSÉRT

A biodiverzitás összeomlása és az éghajlati krízis korunk két legsürgetőbb kihívása.

Ez a két kihívás összefonódik és súlyosbítja egymást egy véget nem érő ördögi körben: az éghajlatváltozás a biológiai sokféleség csökkenésének egyik fő mozgatórugója, amely viszont gátolja az éghajlatváltozás enyhítését és az ahhoz való alkalmazkodást. Ezzel szemben az éghajlatváltozást mérséklő megoldásoknak különböző negatív vagy pozitív hatása lehet a biológiai sokféleségre.

Mindkét terület számára előnyös mitigációs intézkedésekre kell törekednünk, elkerülve azokat, amelyek más környezeti dimenziókra nézve negatív kompromisszumokkal járnak. A természet alapú megoldások, mint az ökoszisztémák

helyreállítása vagy a tájalemelek megfelelő kezelése ilyen előnyös megoldások, amelyek élőhelyeket biztosítanak és növelik a szénmegkötést.

Bizonyos, biológiai sokféleséggel kapcsolatos védintézkedések alkalmazása segíthet lehetséges negatív kompromisszumok enyhítésében a biodiverzitási és éghajlati célkitűzések között. Bármely, földhasználati változtatást (pl. erdősítés) támogató politikának céljai közt kell legyen a biológiai sokféleség, méghozzá a meglévő biodiverzitás értékek kiértékelésén alapulva, a tervezés vagy a projekt szintjén. A terveket mind az ÜHG kibocsátásra, mind a szélesebb környezeti hatásokra való tekintettel nyomon kell követni.

Az alábbi szervezetek támogatásával:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

The LIFE programme of
the European Union

based on a decision of the German Bundestag

*Ez a kiadvány a szerzők véleményét tükrözi, amely nem feltétlen
egyezik a támogatók álláspontjával.*

További információ elérhető:
eeb.org/agriculture illetve
[ceeweb.org/work-areas/
priority-areas/agriculture-
and-rural-development/](http://ceeweb.org/work-areas/priority-areas/agriculture-and-rural-development/)

Köszönettel a projektpartnereknek: FNE, IDMA, BirdWatch Ireland, CEEweb és GermanWatch